

ПрАТ “ВНЗ “МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ”
Навчально-науковий інститут права та безпеки імені князя Володимира Великого

МАУП

Кафедра національної безпеки

Затверджую:
Директор Інституту безпеки

Сергій ЛИСЕНКО
“_____” _____ 2025 р.

Схвалено на засіданні кафедри
Національної безпеки

Протокол № 1 від 07.08.2025 р.

Заст. зав. кафедри

Іван СЕРВЕЦЬКИЙ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА У СКЛАДІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ»

Спеціальності: 256 Національна безпека (за окремими сферами забезпечення і видами діяльності)

Освітнього рівня: перший (бакалаврський) рівень

Освітньої програми: «Національна безпека (за окремими сферами забезпечення і видами діяльності)»

Спеціалізація: _____

Розробник силябусу навчальної дисципліни:

Терзі Олена Олександрівна — доктор юридичних наук, професор кафедри національної безпеки

А. Терзі
(підпис)

Викладач:

Терзі Олена Олександрівна — доктор юридичних наук, професор кафедри національної безпеки

А. Терзі
(підпис)

Силябус розглянуто на засіданні кафедри національної безпеки

Протокол № 1 від «07» 08 2025р.

Загальна інформація про навчальну дисципліну

Назва навчальної дисципліни	Екологічна безпека у складі національної безпеки
Шифр та назва спеціальності	КЗ Національна безпека (за окремими сферами забезпечення і видами діяльності)
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень
Статус дисципліни	обов'язкова
Кількість кредитів і годин	6 кредита/180 год Лекції : 34 Семінарські заняття: 48 Самостійна робота студентів: 98
Терміни вивчення дисципліни	VI семестр
Мова викладання	українська
Вид підсумкового контролю	екзамен
Сторінка дисципліни на сайті	https://maup.com.ua/assets/files/kafedra/nacbezpeka/sylabus-b/vstup-do-specialnosti-nacionalna-bezpeka.pdf

Загальна інформація про викладача. Контактна інформація.

<i>Терзі Олена Олександрівна</i>	
Науковий ступінь	доктор юридичних наук, доцент кафедри національної безпеки
Вчене звання	Професор
Посада	професор кафедри національної безпеки
Дисципліни, які викладає НПП	Екологічна безпека у складі національної безпеки
Напрями наукових досліджень	Освіта, безпека освіти
Посилання на реєстри ідентифікаторів науковців для	ORCID: https://orcid.org/0000-0003-4120-6526%D1%81 Google Scholar: https://scholar.google.com.ua/citations?user=-P7GdOkAAAAJ&hl
Контактна інформація викладача:	
Е-mail:	
Контактний тел.	+380507417375
Телефон кафедри	
Портфоліо викладача на сайті кафедри/Інституту/Академії	https://maup.com.ua/ua/pro-akademiyu/instituti/institut-bezpeki-prat-vnz-maup/nacionalna-bezpeka/terzi.html

1.1 Анотація курсу.

Курс «Екологічна безпека у складі національної безпеки» є обов'язковою дисципліною для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 256 Національна безпека (за окремими сферами забезпечення і видами діяльності). Курс вивчається протягом VI семестру обсягом 6 кредитів (лекції – 34 год., семінарські заняття – 48 год., самостійна робота студентів – 98 годин) та формує у здобувачів системне бачення екологічних загроз, ризиків для критичних ресурсів і населення, а також ролі державного управління у запобіганні та мінімізації наслідків надзвичайних екологічних ситуацій.

1.2 Предмет вивчення курсу.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є сукупність теоретичних положень, підходів та механізмів, що визначають місце екологічної безпеки у структурі національної безпеки, принципи оцінювання екологічних ризиків у державному управлінні, а також специфіку взаємозалежності соціальної, екологічної та медичної складових безпеки. Опрацювання змісту дисципліни спрямоване на розуміння впливу антропогенних та воєнних факторів на екологічну стабільність і розробку заходів щодо мінімізації шкоди.

1.3 Метою викладання навчальної дисципліни «Екологічна безпека у складі національної безпеки» є формування у здобувачів фундаментальних знань щодо ключових викликів та пріоритетів екологічної безпеки, а також здатності аналізувати вплив воєнних дій на екологічні ризики та застосовувати підходи до мінімізації їх наслідків у межах державної політики. Вивчення курсу забезпечує здатність майбутніх фахівців ідентифікувати екологічні загрози як складову національних інтересів та стійкості держави.

1.4 Завдання: системне опанування ключових викликів та пріоритетів екологічної безпеки у структурі національної безпеки; формування цілісного розуміння взаємозалежності соціальної, екологічної та медичної складових безпекового середовища; вивчення специфіки впливу воєнних дій на екологічні ризики, аналіз наслідків та засвоєння організаційно-управлінських підходів до мінімізації завданої шкоди; набуття компетентностей щодо застосування принципів оцінювання екологічних ризиків у державному управлінні безпекою; розкриття ролі державного управління у запобіганні загрозам для критичних ресурсів і населення та мінімізації їх наслідків як невід'ємного елементу підтримання національної стійкості.

1.5 Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни:

Пререквізити:

«Логіка» зв'язок зумовлений тим, що засвоєння законів і форм правильного мислення, навичок структурної аргументації та встановлення причинно-наслідкових зв'язків створює необхідне методологічне підґрунтя для системного аналізу екологічних ризиків, коректної класифікації загроз та ухвалення обґрунтованих управлінських рішень.

«Вступ до спеціальності “Національна безпека”» дисципліна «Екологічна безпека у складі національної безпеки» тісно пов'язана із цим курсом, оскільки у межах вступної дисципліни закладається фундаментальне розуміння системи забезпечення національної безпеки, її об'єктів, суб'єктів, багаторівневої структури та загальних принципів, що є необхідним концептуальним фундаментом для подальшого вивчення екологічної складової стійкості держави.

Постреквізити:

1.6 Програмні компетентності (загальні (ЗК); спеціальні (СК)):

ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. Забезпечено дисципліною, оскільки курс «Екологічна безпека у складі національної безпеки» закладає фундаментальні знання про екологічний вимір предметної області спеціальності, специфіку екологічних загроз і ризиків. Здобувачі формують системне розуміння професійної діяльності через призму оцінювання антропогенного, техногенного та воєнного впливу на довкілля, що створює підґрунтя для розроблення дієвих управлінських рішень у сфері захисту національних інтересів.

СК3. Здатність демонструвати та використовувати знання з теорії національної безпеки, виявляти та аналізувати загрози економічній, політичній, інформаційній, воєнній, соціальній та іншим напрямкам життєдіяльності держави. Забезпечено дисципліною через формування у здобувачів умінь виявляти та аналізувати екологічні загрози як невід'ємну та наскрізну складову системи національної безпеки. Курс навчає інтегрувати знання про екологічні ризики із загальною теорією безпекознавства, коректно оцінюючи їхній дестабілізаційний вплив на соціальну, медичну, економічну та воєнну сфери життєдіяльності держави.

СК5. Здатність оцінювати стан безпеки особистості, суспільства та держави в окремих сферах забезпечення національної безпеки або видах діяльності на основі положень теорії безпеки щодо окремих сфер забезпечення національної безпеки та виду діяльності. Забезпечено дисципліною, оскільки в межах курсу здобувачі набувають здатності об'єктивно оцінювати рівень екологічної безпеки особистості, суспільства та держави. Дисципліна надає методологічний інструментарій для аналізу стану навколишнього природного середовища, виявлення критичних змін та оцінювання їхнього впливу на загальну стійкість, керуючись профільними теоретичними положеннями забезпечення безпеки.

СК6. Здатність описувати і оцінювати безпекові процеси і явища в регіональному та національному середовищі, систематизувати оперативно-тактичну інформацію щодо сфер системи національної безпеки. Забезпечено дисципліною через практичне опрацювання методів екологічного моніторингу та оцінювання деструктивних процесів у регіональному та національному вимірах. Курс формує навички збору, обробки та систематизації інформації про надзвичайні екологічні інциденти, техногенні аварії та руйнівні наслідки воєнних дій для подальшого використання цих даних у системі державного управління безпекою.

СК7. Здатність визначати основні властивості об'єктів безпеки в окремих сферах забезпечення національної безпеки і видах діяльності. Забезпечено дисципліною, оскільки здобувачі глибоко вивчають специфічні властивості природних ресурсів, об'єктів критичної екологічної інфраструктури та життєвого середовища як ключових об'єктів національної безпеки. Курс розвиває здатність ідентифікувати їхню вразливість до антропогенних і природних дестабілізаційних чинників та визначати пріоритетність їхнього захисту.

1.7 Очікувані результати навчання (ПРН)

ПРН11. Оцінювати стан безпеки особистості, суспільства та держави за окремими сферами забезпечення і видами діяльності на основі положень теорії безпеки окремих сфер забезпечення національної безпеки і видів діяльності. Забезпечено дисципліною

через опанування здобувачами сучасних методик оцінювання екологічних ризиків та їхніх наслідків. У процесі вивчення курсу майбутні фахівці навчаються визначати ступінь захищеності життєво важливих інтересів громадян і держави від загроз екологічного характеру, спираючись на нормативно-правову базу та науково обґрунтовані критерії безпеки.

ПРН12. Планувати та організовувати професійну діяльність в окремих сферах забезпечення національної безпеки та видах діяльності для забезпечення безпеки окремої сфери і виду діяльності держави та організації. Забезпечено дисципліною, оскільки курс формує практичні компетенції щодо планування превентивних заходів з мінімізації екологічних ризиків та запобігання надзвичайним ситуаціям природного або техногенного характеру. Здобувачі набувають здатності організовувати управлінські процеси, спрямовані на захист та відновлення довкілля на рівні державних інституцій та окремих профільних організацій.

ПРН13. Аналізувати та упорядковувати основні властивості об'єктів безпеки окремих сфер забезпечення національної безпеки і видів діяльності та здійснювати класифікацію загроз об'єктам безпеки, класифікацію та ранжирування джерел загроз і вразливостей безпеки. Забезпечено дисципліною через формування навичок структурованого аналізу екологічних об'єктів та їхніх властивостей. У межах курсу здобувачі засвоюють критерії класифікації екологічних загроз, ідентифікації джерел їх виникнення та виявлення існуючих вразливостей, що дозволяє коректно ранжувати ризики для ефективного та своєчасного розподілу ресурсів реагування.

ПРН15. Характеризувати складові системи забезпечення безпеки за окремою сферою забезпечення національної безпеки і видом діяльності, включаючи повноваження і функції суб'єктів, їх основні завдання, контроль за здійсненням ними заходів забезпечення національної безпеки. Забезпечено дисципліною, оскільки вивчення курсу детально розкриває інституційну архітектуру системи забезпечення екологічної безпеки України. Здобувачі вивчають компетенції та повноваження державних органів, відповідальних за екологічний контроль, механізми їхньої міжвідомчої взаємодії, а також процедури нагляду за дотриманням норм екологічної стійкості у процесі ліквідації наслідків кризових явищ.

2. Зміст навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Тема 1. Екологічна безпека як невід'ємна складова національної безпеки: сутність, поняття та критерії

Тема спрямована на формування у здобувачів вищої освіти цілісного уявлення про поняття екологічної безпеки, її місце у загальній структурі національної безпеки держави та взаємозв'язок із захистом життєво важливих інтересів суспільства і громадянина.

У процесі опанування теми здобувачі засвоюють базові підходи до розуміння екологічної стабільності як фундаментальної умови сталого розвитку держави, а

також набувають первинних навичок інтерпретації екологічних процесів через призму безпекознавства.

Тема 2. Національні екологічні інтереси та загрози довкіллю: класифікація та джерела виникнення

Вивчення цієї теми покликане забезпечити здобувачів знаннями про сутність національних екологічних інтересів, структуру екологічних загроз, їхню класифікацію за походженням, масштабом та потенційними наслідками для держави.

Тема формує здатність коректно використовувати категорії теорії безпеки для опису екологічного середовища, ідентифікувати джерела природних і техногенних небезпек та усвідомлювати їхній дестабілізаційний вплив на державну стійкість.

Тема 3. Державна політика у сфері екологічної безпеки: інституційна архітектура та механізми реалізації

Тема спрямована на засвоєння здобувачами уявлення про інституційний механізм забезпечення екологічної безпеки України, компетенції органів державної влади, функції профільних установ та роль суспільства у формуванні екологічної свідомості.

Опанування теми розвиває здатність аналізувати організаційні моделі координації суб'єктів державного управління, системи екологічного моніторингу та інформаційно-аналітичного супроводу ухвалення рішень у сфері охорони навколишнього природного середовища.

Тема 4. Нормативно-правове забезпечення екологічної безпеки: національний та міжнародний виміри

Тема спрямована на формування розуміння того, що діяльність із забезпечення екологічної безпеки повинна спиратися на міцний фундамент екологічного права, міжнародні конвенції та стандарти захисту довкілля.

Вивчення теми забезпечує усвідомлення ролі правового регулювання у встановленні меж допустимого антропогенного навантаження, визначенні відповідальності за екологічні правопорушення, а також розвиває здатність співвідносити управлінські рішення з вимогами міжнародного екологічного права.

Тема 5. Взаємозв'язок екологічної, соціальної та медичної безпеки: комплексний підхід до оцінювання ризиків

Тема формує у здобувачів цілісне бачення міжсферних залежностей, розкриваючи вплив стану довкілля на рівень захворюваності населення, демографічні процеси та соціальну стабільність територій.

Вивчення теми спрямоване на розуміння комплексного характеру ризиків, коли погіршення екологічної ситуації безпосередньо генерує загрози для системи охорони здоров'я та соціального забезпечення, вимагаючи інтегрованих управлінських рішень.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. СУЧАСНІ ЕКОЛОГІЧНІ ЗАГРОЗИ, РИЗИКИ ТА ВПЛИВ ВОЄННИХ ДІЙ НА СТАН ДОВКІЛЛЯ

Тема 6. Антропогенні та техногенні загрози екологічній стабільності: запобігання та мінімізація наслідків

Тема дає можливість засвоїти природу техногенних загроз, пов'язаних із промисловим виробництвом, поведінням із небезпечними відходами та

забрудненням природних ресурсів, а також принципи організації превентивних заходів.

Вивчення теми спрямоване на розвиток здатності аналізувати рівень антропогенного навантаження на регіональні екосистеми та усвідомлювати значення технічних і контролюючих механізмів у сфері екологічної стійкості.

Тема 7. Вплив воєнних дій на екологічну безпеку держави: руйнування екосистем та довгострокові наслідки

Тема спрямована на формування уявлення про специфіку руйнівного впливу збройних конфліктів на навколишнє природне середовище, забруднення ґрунтів і водою залишками боєприпасів та знищення заповідних фондів.

Опанування теми дає здобувачам можливість зрозуміти загальну логіку трансформації екологічних ризиків під час війни, навчитися ідентифікувати ознаки екоциду та оцінювати масштаб катастрофічних наслідків для майбутніх поколінь.

Тема 8. Екологічні ризики для критичної інфраструктури: енергетика, водопостачання та життєзабезпечення населення

Тема спрямована на засвоєння здобувачами базових знань про взаємний вплив об'єктів критичної інфраструктури та довкілля, уразливість систем водопостачання і енергетики до екологічних катастроф та збройних атак.

Вивчення теми формує уявлення про управлінську логіку захисту критичних ресурсів, необхідність гарантування екологічної безпеки гідротехнічних споруд та об'єктів атомної енергетики для збереження безперервності життєво важливих функцій держави.

Тема 9. Біологічні, хімічні та радіаційні загрози: механізми державного реагування та захист територій

Тема дає можливість зрозуміти рівень небезпеки від неконтрольованого поширення небезпечних хімічних речовин, біологічних патогенів та радіаційного випромінювання, а також засвоїти алгоритми реагування профільних служб.

Вивчення теми спрямоване на формування здатності визначати зони ураження, аналізувати вразливості територій та усвідомлювати роль інституцій цивільного захисту у локалізації джерел забруднення та збереженні життя населення.

Тема 10. Зміна клімату та виснаження природних ресурсів як глобальні виклики для національної стійкості

Тема спрямована на розкриття впливу глобальних кліматичних змін, дефіциту питної води, деградації земельних ресурсів та продовольчої безпеки на внутрішню стабільність і національну стійкість держави.

Опанування теми дозволяє здобувачам зрозуміти довгострокові тренди трансформації довкілля, їхній потенціал до провокування соціальних і міграційних криз, а також необхідність адаптації державних політик до нових кліматичних реалій.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. УПРАВЛІННЯ ЕКОЛОГІЧНИМИ РИЗИКАМИ ТА ЛІКВІДАЦІЯ НАСЛІДКІВ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

Тема 11. Методологія виявлення, аналізу та ранжирування екологічних ризиків і вразливостей

Тема допомагає сформувати у здобувачів теоретичні знання та практичні навички щодо оцінювання ймовірності настання екологічних криз, класифікації виявлених загроз та встановлення пріоритетів реагування.

Вивчення теми спрямоване на розвиток системного мислення, необхідного для впорядкування даних екологічного моніторингу, визначення рівня уразливості територій та застосування ризик-орієнтованого підходу як стандарту професійної діяльності.

Тема 12. Організаційно-управлінські механізми реагування на надзвичайні екологічні ситуації

Тема дає можливість засвоїти принципи управління силами та засобами під час виникнення надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру, логіку розгортання рятувальних операцій та інформування населення.

Вивчення теми спрямоване на розуміння фаз управлінського циклу у кризових умовах, а також на усвідомлення важливості міжвідомчої взаємодії та координації ресурсів для швидкої локалізації наслідків екологічних лих.

Тема 13. Оцінка збитків та екоцид: фіксація шкоди, завданої довкіллю внаслідок збройної агресії

Тема спрямована на формування уявлення про методики розрахунку економічних та екологічних збитків, процедури документування фактів руйнування довкілля та правові аспекти притягнення до відповідальності за злочин екоциду.

Вивчення теми дозволяє здобувачам усвідомити роль доказової бази у міжнародних судових інстанціях та значення точної аналітики для формування компенсаційних механізмів на державному рівні.

Тема 14. Стратегії відновлення екосистем та реабілітації територій у післявоєнний період

Тема спрямована на формування у здобувачів розуміння підходів до розмінування територій, очищення забруднених земель і водних ресурсів, відновлення біорізноманіття та залучення міжнародних інвестицій в екологічні проєкти.

Вивчення теми забезпечує засвоєння концепції сталого відновлення (build back better), необхідності інтеграції етичних та екологічних принципів у програми просторового планування та відбудови держави.

Тема 15. Підсумкове узагальнення: інтегрована модель управління екологічною безпекою в системі національної стійкості

Тема спрямована на систематизацію отриманих знань, узгодження понятійного апарату, об'єднання розрізаних уявлень про екологічні загрози та управлінські рішення у єдину концептуальну матрицю національної безпеки.

Вивчення теми допомагає здобувачам вибудувати цілісне бачення того, як екологічна політика перетинається з оборонною, економічною та соціальною сферами, і підготуватися до виконання комплексних професійних завдань у майбутній діяльності.

3. Технічне й програмне забезпечення/обладнання

В освітньому процесі використовуються навчальні аудиторії, бібліотека, мультимедійний проектор та комп'ютер для проведення аудиторних занять з елементам презентацій Microsoft PowerPoint. Вивчення окремих тем і виконання

практичних завдань потребує доступу до інформації зі всесвітньої мережі Інтернет, який забезпечується безкоштовною мережею Wi-Fi.

4. Форми і методи навчання

Основними формами занять із навчальної дисципліни «Екологічна безпека у складі національної безпеки є практичні заняття та самостійна робота здобувачів вищої освіти.

При проведенні практичних занять передбачено поєднання таких форм і методів навчання, як-то: робота у малих групах, рольові ігри, дискусія, публічні виступи, групові проєкти та кейс-завдання.

Здобувачі освіти опрацьовують інформацію з наукових, навчальних та лекційних джерел, в тому числі за допомогою всесвітньої мережі Інтернет і бібліотек, під час занять виконують усні та письмові завдання, виступають із доповідями та презентаціями, що можуть бути підготовленими як у групі, так і індивідуально.

Програмою курсу також передбачено **індивідуальні завдання.**

5. Система оцінювання та вимоги (критерії оцінювання результатів навчання здобувачів освіти та розподіл балів, які вони отримують)

Оцінювання знань здійснюється відповідно до:

1. Положення про організацію освітнього процесу в ПрАТ «ВНЗ «МАУП» <https://surl.li/bpxlbj>
2. Положення про оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти у ПрАТ «ВНЗ «МАУП» <http://surl.li/fkfyue>

5-й семестр.

№ тем	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Заг.сума балів
Робота на сем.занятті	4	4	4	4	4	4	4	4	4	36
Сам.робота	1	1	1	1	1	1	1	1	1	9
Всього										45

Підсумкове оцінювання	Сума балів за семінари	Сума балів за самостійні роботи	Модульна контрольна робота	Сума балів за екзамен	Загальна сума
	36	9	15	40	100

5.1 Відвідування та робота на семінарських (практичних) заняттях та критерії їх оцінювання

Під час вивчення курсу виконується *робота на семінарських (практичних) заняттях по кожній з тем.*

Критерії оцінювання:

правильність відповідей та розрахунків – від 0 до 3 балів;
 відповідність оформлення практичних робіт вимогам – 1 бал.
 (враховуються лише за умови нарахування балів за правильність відповідей).

Робота на семінарському занятті оцінюється у **4 бали**.

Максимальна кількість балів за семінарські (практичні) заняття по курсу – **36 балів**.

Зміст практичних занять

№ з/п	Назва теми
1	<p>Тема 1. Екологічна безпека як невід’ємна складова національної безпеки: сутність, поняття та критерії</p>
	<p>Завдання:</p>
	<p>Проаналізувати базові підходи до визначення екологічної безпеки та пояснити її зв’язок із суверенітетом і стійкістю держави. Скласти концептуальну схему взаємозв’язку інтересів громадянина, суспільства і держави у контексті забезпечення екологічної стабільності. Розглянути приклади сучасних глобальних загроз та визначити рівень їхнього впливу на національну безпеку.</p> <p>Результат: Здобувачі зможуть систематизувати уявлення про сутність екологічної безпеки та її ключові критерії. Формування навичок узагальнення теоретичних знань і коректного використання базових понять безпекознавства.</p> <p>Дискусія: Обговорити шляхи досягнення балансу між економічним розвитком держави та збереженням навколишнього природного середовища. Порівняти підходи до екологічної безпеки як до елемента захисту території і як до елемента захисту здоров’я населення.</p> <p>Тема 2. Національні екологічні інтереси та загрози довкіллю: класифікація та джерела виникнення</p> <p>Завдання: Визначити структуру екологічних загроз та охарактеризувати їхні основні складові. Скласти таблицю: об’єкти екологічної безпеки — можливі загрози — ключові суб’єкти реагування. Проаналізувати роль антропогенних та природних факторів у формуванні дестабілізаційного середовища.</p> <p>Результат: Здобувачі зможуть використовувати понятійно-категоріальний апарат для класифікації загроз. Вміння пов’язувати джерела небезпеки із потенційними наслідками для держави.</p> <p>Дискусія: Обговорити пріоритетність реагування на повільні екологічні зміни порівняно із раптовими катастрофами. Розглянути випадки невірної оцінювання джерел загроз та оцінити ризики для управлінських рішень.</p> <p>Тема 3. Державна політика у сфері екологічної безпеки: інституційна архітектура та механізми реалізації</p> <p>Завдання: Проаналізувати інституційну побудову системи забезпечення екологічної безпеки та логіку координації державних органів. Скласти схему міжвідомчої взаємодії у випадку виникнення надзвичайної екологічної</p>

ситуації.

Розглянути кейс управлінського рішення у сфері охорони довкілля та визначити його ефективність.

Результат:

Здобувачі зможуть пояснювати роль і функції ключових екологічних інституцій.

Формування навичок опису управлінського циклу ухвалення рішень у сфері захисту довкілля.

Дискусія:

Порівняти централізовані й децентралізовані моделі екологічного контролю.

Розглянути проблеми дублювання функцій контролюючих органів та запропонувати шляхи оптимізації.

Тема 4. Нормативно-правове забезпечення екологічної безпеки: національний та міжнародний виміри

Завдання:

Проаналізувати роль екологічного законодавства у легітимації заходів державного примусу.

Скласти схему: міжнародна конвенція — імплементація в національне законодавство — механізм контролю.

Оцінити відповідність обраного управлінського рішення критеріям законності та міжнародним екологічним стандартам.

Результат:

Здобувачі зможуть обґрунтовувати необхідність жорстких правових меж у сфері природокористування.

Вміння застосовувати правовий аналіз до типових ситуацій екологічних правопорушень.

Дискусія:

Обговорити ефективність міжнародних екологічних санкцій під час збройних конфліктів.

Розглянути конфлікти між економічною доцільністю та суворими екологічними нормами.

Тема 5. Взаємозв'язок екологічної, соціальної та медичної безпеки: комплексний підхід до оцінювання ризиків

Завдання:

Визначити вплив екологічних чинників на загальну стійкість суспільства та демографічні показники.

Скласти схему взаємозалежності: забруднення довкілля — медичні наслідки — соціально-економічні збитки.

Проаналізувати кейс регіональної екологічної кризи та оцінити її вплив на систему охорони здоров'я.

Результат:

Здобувачі зможуть пояснювати комплексний характер ризиків та міжсферні залежності.

Формування навичок інтегрованого мислення під час розроблення політик сталого розвитку.

Дискусія:

Обговорити проблему екологічної міграції як фактора соціальної дестабілізації.

Порівняти підходи профілактики захворювань та ліквідації наслідків екологічного забруднення.

Тема 6. Антропогенні та техногенні загрози екологічній стабільності: запобігання та мінімізація наслідків

Завдання:

Визначити типові техногенні загрози для регіональних екосистем і пояснити їхні

незворотні наслідки.

Скласти схему: промисловий об'єкт — джерело небезпеки — вразливість території — заходи превенції.

Розглянути алгоритм реагування на викид небезпечних речовин підприємством.

Результат:

Здобувачі зможуть класифікувати техногенні ризики та аргументувати доцільність запобіжних заходів.

Вміння розробляти базові моделі реагування на промислові аварії.

Дискусія:

Обговорити межі відповідальності приватних корпорацій за підтримання екологічної стабільності.

Розглянути ситуації ігнорування екологічних стандартів заради збереження робочих місць.

Тема 7. Вплив воєнних дій на екологічну безпеку держави: руйнування екосистем та довгострокові наслідки

Завдання:

Проаналізувати наслідки застосування зброї для ґрунтів, лісових фондів та водних ресурсів.

Скласти схему: вид збройного впливу — екологічний наслідок — масштаб поширення.

Окреслити можливі управлінські дії щодо фіксації шкоди безпосередньо у зоні бойових дій.

Результат:

Здобувачі зможуть пояснювати специфіку трансформації екологічних загроз під час війни.

Формування навичок системного аналізу масштабів екоциду.

Дискусія:

Обговорити проблеми очищення територій від залишків боєприпасів як пріоритету національного відновлення.

Розглянути механізми притягнення держави-агресора до відповідальності за руйнування біосфери.

Тема 8. Екологічні ризики для критичної інфраструктури: енергетика, водопостачання та життєзабезпечення населення

Завдання:

Визначити взаємозв'язок між стабільністю критичної інфраструктури та станом навколишнього середовища.

Скласти схему: об'єкт водопостачання — екологічна загроза — вразливість — заходи забезпечення безперервності.

Проаналізувати приклад порушення роботи гідротехнічних споруд і запропонувати заходи реагування.

Результат:

Здобувачі зможуть ідентифікувати екологічні ризики для систем життєзабезпечення.

Вміння застосовувати логіку відновлення критичних послуг після екологічних інцидентів.

Дискусія:

Обговорити розподіл відповідальності за екологічну безпеку інфраструктури між державою та приватними операторами.

Порівняти пріоритети швидкого відновлення послуг та дотримання екологічних нормативів у кризовий період.

Тема 9. Біологічні, хімічні та радіаційні загрози: механізми державного реагування та захист територій

Завдання:

Проаналізувати алгоритми дій держави у разі виникнення радіаційної або хімічної

небезпеки.

Скласти схему циклу цивільного захисту: попередження — готовність — локалізація — знезараження.

Розглянути кейс радіаційної загрози та визначити ключові управлінські рішення для захисту населення.

Результат:

Здобувачі зможуть пояснювати механізми функціонування спеціалізованих служб реагування.

Вміння визначати необхідні ресурси та відповідальних суб'єктів у зоні ураження.

Дискусія:

Обговорити важливість своєчасної та достовірної комунікації з населенням під час хімічних чи радіаційних інцидентів.

Розглянути типові управлінські помилки під час евакуаційних заходів.

Тема 10. Зміна клімату та виснаження природних ресурсів як глобальні виклики для національної стійкості

Завдання:

Визначити вплив глобальних кліматичних змін на продовольчу безпеку та економіку держави.

Скласти матрицю: кліматичний чинник — наслідок для сільського господарства — стратегія адаптації.

Оцінити довгострокові ризики дефіциту водних ресурсів для внутрішньої стабільності.

Результат:

Здобувачі зможуть здійснювати прогнозування стратегічних екологічних загроз.

Формування здатності розробляти довгострокові плани адаптації до змін клімату.

Дискусія:

Обговорити необхідність трансформації енергетичного сектору заради зменшення викидів парникових газів.

Розглянути проблеми фінансування екологічних програм у країнах з перехідною економікою.

Тема 11. Методологія виявлення, аналізу та ранжирування екологічних ризиків і вразливостей

Завдання:

Навчитися класифікувати екологічні ризики за ймовірністю настання та тяжкістю наслідків.

Скласти матрицю оцінювання: загроза довкіллю — ймовірність — масштаб впливу — пріоритет реагування.

Проаналізувати конкретний регіон та визначити його найвищі екологічні вразливості.

Результат:

Здобувачі опанують інструментарій ризик-орієнтованого підходу в екологічній безпеці.

Вміння аргументовано розподіляти державні ресурси відповідно до рівня небезпеки.

Дискусія:

Обговорити способи уникнення суб'єктивності під час експертного оцінювання екологічних загроз.

Порівняти сценарний аналіз та математичне моделювання у прогнозуванні катастроф.

Тема 12. Організаційно-управлінські механізми реагування на надзвичайні екологічні ситуації

Завдання:

Охарактеризувати роль оперативних штабів та інформаційно-аналітичних центрів під час екологічних криз.

Скласти схему ухвалення рішень: збір даних моніторингу — аналіз — розпорядження — контроль виконання.

Розв'язати ситуаційне завдання з координації різних відомств під час ліквідації масштабної пожежі в екосистемі.

Результат:

Здобувачі зможуть пояснювати значення швидкості та якості інформації для антикризового управління.

Формування лідерських навичок у кризових ситуаціях багатосуб'єктної взаємодії.

Дискусія:

Обговорити проблеми спотворення інформації підлеглими структурами та її вплив на ліквідацію аварій.

Розглянути межі застосування надзвичайних повноважень органами влади.

Тема 13. Оцінка збитків та екоцид: фіксація шкоди, завданої довкіллю внаслідок збройної агресії

Завдання:

Ознайомитися з методиками розрахунку матеріальних збитків, завданих природно-заповідному фонду.

Скласти алгоритм документування екологічного злочину: ідентифікація — збір проб — фіксація — правова кваліфікація.

Підготувати обґрунтований висновок щодо визнання конкретних дій актом екоциду.

Результат:

Здобувачі засвоять правові та процедурні аспекти фіксації екологічної шкоди.

Вміння формувати доказову базу для національних та міжнародних судових інстанцій.

Дискусія:

Обговорити складнощі переведення непоправної екологічної шкоди у фінансовий еквівалент.

Розглянути роль міжнародних експертів у процесі верифікації збитків.

Тема 14. Стратегії відновлення екосистем та реабілітації територій у післявоєнний період

Завдання:

Визначити пріоритетні напрями реабілітації деокупованих та постраждалих територій.

Скласти план дій: розмінування — деконтамінація — відновлення біорізноманіття — моніторинг.

Оцінити можливості залучення міжнародної допомоги для реалізації екологічних проєктів.

Результат:

Здобувачі зможуть розробляти комплексні стратегії сталого відновлення регіонів.

Формування здатності інтегрувати екологічні вимоги у загальні плани повоєнної відбудови.

Дискусія:

Обговорити конфлікт між швидким економічним відновленням та тривалим процесом екологічної реабілітації.

Порівняти доцільність штучного відновлення екосистем та процесу природної регенерації.

Тема 15. Підсумкове узагальнення: інтегрована модель управління екологічною безпекою в системі національної стійкості

Завдання:

Узагальнити знання про архітектуру екологічної безпеки та її місце у загальній безпековій системі держави.

Скласти інтегровану матрицю: екологічні загрози — вразливі об'єкти — суб'єкти захисту — інструменти реагування.

Підготувати аналітичний звіт щодо стратегічних пріоритетів екологічної політики України на найближче десятиліття.

Результат:

	<p>Здобувачі зможуть інтегрувати отримані знання у єдину професійну модель. Вміння логічно формулювати висновки, аргументувати державні пріоритети та ухвалювати системні рішення.</p> <p>Дискусія: Обговорити, які професійні компетентності є критично важливими для фахівця з екологічної безпеки у сучасному світі. Розглянути зміну глобальних екологічних пріоритетів під впливом геополітичних криз.</p>
Усього за навчальною дисципліною	

5.2 Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

Під час вивчення курсу виконуються завдання для самостійних робіт до 19 тем.

Критерії оцінювання:

Змістовність, відповідність темі та вимогам оформлення – 1 бал.

Максимальна кількість балів за одиницю самостійної роботи – 1 бал.

Максимальна кількість балів за самостійну роботу по курсу – 19 балів.

Зміст завдань для самостійної роботи здобувача (СРЗ)

№ п/п	Зміст самостійної роботи здобувача вищої освіти	Форми контролю СРЗ
1	<p>Тема 1. Екологічна безпека як невід’ємна складова національної безпеки: сутність, поняття та критерії</p> <p>Завдання для самостійної роботи:</p> <p>Проаналізувати еволюцію підходів до розуміння екологічної безпеки в Україні та скласти хронологічну таблицю ключових етапів становлення природоохоронної політики. Підготувати короткий огляд інтеграції екологічних інтересів у стратегічні документи держави та визначити їхній вплив на сучасну систему забезпечення безпеки.</p>	Презентація результатів
2	<p>Тема 2. Національні екологічні інтереси та загрози довкіллю: класифікація та джерела виникнення</p> <p>Завдання для самостійної роботи:</p> <p>Систематизувати ключові поняття екологічного безпекознавства та скласти глосарій із короткими науково-коректними визначеннями. Скласти структурну схему екологічних загроз із визначенням їхніх джерел, масштабів та потенційних наслідків для держави.</p>	Презентація результатів
3	<p>Тема 3. Державна політика у сфері екологічної безпеки: інституційна архітектура та механізми реалізації</p> <p>Завдання для самостійної роботи:</p> <p>Проаналізувати інституційну архітектуру системи забезпечення екологічної безпеки України та скласти схему взаємодії ключових державних суб’єктів у звичайних і</p>	Презентація результатів

	кризових умовах. Підготувати короткий огляд типових проблем міжвідомчої координації у сфері захисту довкілля та запропонувати обґрунтовані напрями їхнього вирішення.	
4	<p>Тема 4. Нормативно-правове забезпечення екологічної безпеки: національний та міжнародний виміри</p> <p>Завдання для самостійної роботи:</p> <p>Проаналізувати базові принципи екологічного права та скласти таблицю відповідності національного законодавства міжнародним стандартам. Розглянути один приклад управлінського рішення у сфері природокористування і підготувати висновок щодо його законності та пропорційності.</p>	Презентація результатів
5	<p>Тема 5. Взаємозв'язок екологічної, соціальної та медичної безпеки: комплексний підхід до оцінювання ризиків</p> <p>Завдання для самостійної роботи:</p> <p>Скласти схему впливу екологічного забруднення обраного регіону на рівень захворюваності населення та демографічні показники. Підготувати короткий аналітичний висновок щодо соціально-економічних наслідків екологічної деградації територій та запропонувати напрями мінімізації ризиків.</p>	Презентація результатів
6	<p>Тема 6. Антропогенні та техногенні загрози екологічній стабільності: запобігання та мінімізація наслідків</p> <p>Завдання для самостійної роботи:</p> <p>Визначити ключові техногенні загрози та скласти таблицю за формою загроза — джерело — наслідки — інструменти реагування. Підготувати огляд превентивних заходів на промислових підприємствах, необхідних для підтримки екологічної стабільності регіону.</p>	Презентація результатів
7	<p>Тема 7. Вплив воєнних дій на екологічну безпеку держави: руйнування екосистем та довгострокові наслідки</p> <p>Завдання для самостійної роботи:</p> <p>Проаналізувати наслідки воєнних дій для лісових і водних ресурсів України. Скласти таблицю ключових екологічних втрат та підготувати аналітичний огляд впливу знищення заповідних фондів на довгострокову національну стійкість.</p>	Презентація результатів
8	<p>Тема 8. Екологічні ризики для критичної інфраструктури: енергетика, водопостачання та життєзабезпечення населення</p> <p>Завдання для самостійної роботи:</p> <p>Визначити екологічні ризики для систем життєзабезпечення та скласти таблицю: об'єкт інфраструктури — критичні функції — екологічні загрози — пріоритетні заходи захисту. Підготувати аналітичний огляд забезпечення безперервності роботи гідротехнічних об'єктів під час кризових явищ.</p>	Презентація результатів

9	<p>Тема 9. Біологічні, хімічні та радіаційні загрози: механізми державного реагування та захист територій</p> <p>Завдання для самостійної роботи:</p> <p>Скласти схему циклу управління безпекою під час радіаційної чи хімічної небезпеки: попередження — готовність — реагування — відновлення. Підготувати короткий огляд функцій підрозділів цивільного захисту у зонах ураження та критеріїв оцінки ефективності їхнього реагування.</p>	Презентація результатів
10	<p>Тема 10. Зміна клімату та виснаження природних ресурсів як глобальні виклики для національної стійкості</p> <p>Завдання для самостійної роботи:</p> <p>Проаналізувати вплив глобальних кліматичних змін на продовольчу безпеку та скласти схему взаємозалежності кліматичних чинників і соціально-економічної стабільності держави. Підготувати огляд стратегій адаптації до змін клімату на рівні державного управління.</p>	Презентація результатів
11	<p>Тема 11. Методологія виявлення, аналізу та ранжирування екологічних ризиків і вразливостей</p> <p>Завдання для самостійної роботи:</p> <p>Розробити матрицю оцінювання екологічних загроз з використанням параметрів ймовірності та впливу. Застосувати її до п'яти екологічних загроз, обраних здобувачем, та підготувати короткий висновок щодо першочергових напрямів мінімізації ризиків.</p>	Презентація результатів
12	<p>Тема 12. Організаційно-управлінські механізми реагування на надзвичайні екологічні ситуації</p> <p>Завдання для самостійної роботи:</p> <p>Скласти схему управлінського циклу під час екологічної кризи: моніторинг — аналіз — розпорядження — контроль. Розглянути приклад регіональної надзвичайної екологічної ситуації та визначити необхідні управлінські рішення для її оперативної ліквідації.</p>	Презентація результатів
13	<p>Тема 13. Оцінка збитків та екоцид: фіксація шкоди, завданої довкіллю внаслідок збройної агресії</p> <p>Завдання для самостійної роботи:</p> <p>Проаналізувати методики розрахунку екологічних збитків та скласти покроковий алгоритм документування факту екоциду. Розглянути приклад екологічного злочину та визначити, які дані необхідні для формування доказової бази у міжнародних судових інстанціях.</p>	Презентація результатів
14	<p>Тема 14. Стратегії відновлення екосистем та реабілітації територій у післявоєнний період</p>	Презентація результатів

	Завдання для самостійної роботи: Підготувати огляд міжнародного досвіду повоєнного екологічного відновлення територій та рекультивації земель. Скласти структурну схему пріоритетних заходів із розмінування та відновлення біорізноманіття з урахуванням концепції сталого розвитку.	
15	Тема 15. Підсумкове узагальнення: інтегрована модель управління екологічною безпекою в системі національної стійкості Завдання для самостійної роботи: Скласти інтегровану схему управління екологічною безпекою: загрози довкіллю — об'єкти — суб'єкти — інструменти забезпечення — критерії оцінки ефективності. Коротко пояснити логіку взаємозв'язків та підготувати аналітичний звіт щодо напрямів вдосконалення екологічної політики держави.	Презентація результатів

Реферат є формою самостійної роботи здобувача, метою якої є поглиблення та засвоєння знань з дисципліни «Екологічна безпека у складі національної безпеки».

Тему реферату здобувач визначає за першою буквою за списком групи.

В окремих випадках здобувач може самостійно запропонувати та розробити тему реферату, попередньо обговоривши її з викладачем.

Структура, зміст і тема рефератів визначаються програмою курсу, що зумовлює таку послідовність роботи:

вибір теми;

розробка плану;

ознайомлення з рекомендованою літературою;

написання та оформлення роботи.

При написанні реферату та його оформленні варто керуватися такими критеріями:

обґрунтування вибраної теми;

опрацювання відповідної літератури;

наявність авторського розділу;

наявність списку використаних джерел.

Цитати та статистичні матеріали слід обов'язково супроводжувати посиланнями на джерела інформації, які мають бути відображені у списку використаних джерел. Посилання на інформаційні джерела необхідно подавати по тексту у квадратних дужках, наприклад [15, с. 74], 15 – це порядковий номер джерела у списку літератури, а 74 – сторінка із вказаного джерела.

Реферат має складатися із вступу (актуальність теми, предмет, об'єкт, мета, завдання), основної частини (визначення проблеми та послідовне її розкриття), висновків та списку використаних літературних джерел.

Загальний обсяг реферату – до 20 машинописних сторінки формату А4 з 14 шрифтом та інтервалом 1,5, із полями (верхнє/нижнє – 2 см, ліве – 3 см, праве – 1 см.).

Слід мати на увазі, що головною вимогою до реферату є розкриття суті питань, а не кількість сторінок.

Теми рефератів

Теми рефератів:

- 1 Екологічна безпека як фундаментальна складова національної безпеки держави.
- 2 Еволюція концепції екологічної безпеки в системі державного управління України.
- 3 Національні екологічні інтереси: сутність, пріоритети та механізми державного захисту.
- 4 Критерії та індикатори оцінювання рівня екологічної безпеки держави.
- 5 Екологічні загрози національній стійкості: класифікація та джерела походження.
- 6 Інституційний механізм забезпечення екологічної безпеки в Україні.
- 7 Роль центральних органів виконавчої влади у формуванні та реалізації екологічної політики.
- 8 Правове забезпечення екологічної безпеки: стан, проблеми та перспективи розвитку.
- 9 Імплементация міжнародних екологічних стандартів у національне законодавство.
- 10 Екологічна відповідальність у системі гарантування національної безпеки.
- 11 Взаємозв'язок екологічної та економічної безпеки в контексті сталого розвитку держави.
- 12 Вплив екологічної безпеки на демографічні процеси та соціальну стабільність територій.
- 13 Медико-екологічні аспекти національної безпеки: загрози здоров'ю населення.
- 14 Екологічна культура та свідомість суспільства як фактори зміцнення національної стійкості.
- 15 Громадський контроль у системі забезпечення екологічної безпеки держави.
- 16 Антропогенне навантаження на довкілля як дестабілізаційний чинник розвитку.
- 17 Техногенні катастрофи та їхній вплив на екологічну безпеку регіонів.
- 18 Проблема поводження з небезпечними відходами в контексті національної безпеки.
- 19 Екологічні наслідки збройної агресії проти України: масштаби та методики оцінювання.
- 20 Знищення лісових ресурсів та природно-заповідного фонду внаслідок воєнних дій.
- 21 Забруднення водних ресурсів як загроза національній безпеці під час збройних конфліктів.
- 22 Деградація земельних ресурсів та загрози продовольчій безпеці держави.
- 23 Екоцид як міжнародний злочин: проблеми правової кваліфікації та доведення вини.
- 24 Екологічні ризики для об'єктів критичної інфраструктури.
- 25 Забезпечення екологічної безпеки об'єктів атомної енергетики в умовах війни.
- 26 Гідротехнічні споруди як об'єкти критичної інфраструктури: екологічні та безпекові ризики руйнування.
- 27 Радіаційна безпека як складова екологічної стійкості територій.
- 28 Хімічне забруднення довкілля: превентивні заходи та механізми державного реагування.
- 29 Біологічні загрози та їхній вплив на екологічну стабільність держави.
- 30 Глобальні кліматичні зміни як довгостроковий виклик національній безпеці.
- 31 Дефіцит прісної води як фактор геополітичної та внутрішньої нестабільності.

- 32 Адаптація державної екологічної політики до умов незворотної зміни клімату.
- 33 Вплив неконтрольованої урбанізації на екологічну безпеку великих міст.
- 34 Методологія ризик-орієнтованого підходу в управлінні екологічною безпекою.
- 35 Система екологічного моніторингу як інструмент інформаційного забезпечення ухвалення управлінських рішень.
- 36 Прогнозування надзвичайних екологічних ситуацій у системі державного управління.
- 37 Управлінські механізми реагування на надзвичайні ситуації природного та техногенного характеру.
- 38 Координація суб'єктів сектору безпеки під час ліквідації екологічних катастроф.
- 39 Інституційні механізми фіксації та оцінювання екологічних збитків внаслідок збройної агресії.
- 40 Міжнародний досвід притягнення до відповідальності за непоправну шкоду довкіллю під час війни.
- 41 Стратегії повоєнного відновлення екосистем та реабілітації деокупованих територій.
- 42 Гуманітарне розмінування як критична передумова екологічної відбудови земель.
- 43 Інтеграція принципів сталого розвитку в процеси комплексного відновлення держави.
- 44 Міжнародне співробітництво у сфері подолання довгострокових екологічних наслідків війни.
- 45 Фінансово-економічні механізми забезпечення екологічного відновлення територій.
- 46 Інноваційні технології в системі екологічного моніторингу та ліквідації масштабних забруднень.
- 47 Екологічна безпека транскордонних територій та міждержавна інституційна взаємодія.
- 48 Роль міжнародних неурядових організацій у процесі повоєнної екологічної відбудови.
- 49 Кризові комунікації органів державної влади під час виникнення надзвичайних екологічних ситуацій.
- 50 Інтегрована модель управління екологічною безпекою в загальній системі національної стійкості України.

5.3 Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Проведення модульного контролю з дисципліни «Екологічна безпека у складі національної безпеки».

здійснюється у формі тестового завдання.

Тестові завдання стосуються термінології, функцій, принципів та особливостей адміністративного судочинства.

Запитання формулюються з урахуванням принципів:

Лаконічність: чіткі та стислі формулювання.

Завершеність: відповіді охоплюють всі аспекти запитання.

Гомогенність: правильні та неправильні варіанти відповіді логічно та граматично подібні.

Вибірковість: питання стосуються суттєвих аспектів вивченого матеріалу.

Завдання передбачають вибір одного правильного варіанта з трьох запропонованих.

Кожне тестове завдання оцінюється в **1 бал**. (1 бал – відповідь правильна; 0 балів – відповідь неправильна).

Загальна максимальна можлива кількість балів за модульну контрольну роботу - 15 балів.

Час на виконання.

На виконання всього контрольного завдання відводиться **30 хвилин**.

Мінімальний поріг.

Для успішного складання модульного контролю здобувач повинен набрати не менше 10 балів (60% від максимальної кількості).

Загальні критерії оцінювання тестових завдань:

Бали	Процент виконання	Результат
14-15	-100%	Зараховано
13	83-90%	
12	76-82%	
11	60-75%	
10	60-67%	
0-9	< 60%	Не зараховано

5.4 Індивідуальні завдання та критерії їх оцінювання

До додаткових (індивідуальних) видів навчальної діяльності відносять участь здобувачів у роботі наукових конференцій, наукових гуртків здобувачів і проблемних груп, підготовці публікацій, участь у Всеукраїнських олімпіадах і конкурсах та Міжнародних конкурсах тощо понад обсяги завдань, які встановлені відповідною робочою програмою навчальної дисципліни.

За рішенням кафедри здобувачам освіти, які брали участь у науково-дослідній роботі та виконували певні види додаткових (індивідуальних) видів навчальної діяльності, можуть присуджуватися заохочувальні (бонусні) бали за визначену освітню компоненту.

Також, заохочувальні бали можуть нараховуватися, якщо здобувач освіти, наприклад, виконав і захистив певні види робіт, відвідував всі лекції, семінарські й практичні заняття, має власний рукописний конспект лекцій та опрацьований додатковий навчальний матеріал, немає пропусків занять без поважних причин, відвідував додаткові консультації за участі лектора тощо.

Сума заохочувальних балів враховується при виставленні підсумкових балів в заліково-екзаменаційну відомість (але не більше **89 балів** в загальному підсумку) і може бути автоматично зарахована при виставленні підсумкової семестрової оцінки з відповідної освітньої компоненти.

Заохочувальні бали не є нормативними і не входять до таблиці розподілу балів, які отримують здобувачі вищої освіти та основної шкали системи оцінювання.

Один захід може бути підставою для виставлення заохочувальних балів лише за однією найбільш релевантною освітньою компонентою.

5.5 Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Екзамен. Відбувається згідно з «Положення про оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти у ПрАТ ВНЗ МАУП» <https://maup.com.ua/assets/files/yakist/studcentr/polozhennya-pro-sistemu-ocinyuvannya-rezultativ-navchannya-zdobuvachiv-vishhoi-osviti.pdf>

Орієнтовний перелік питань для комплексного контролю:

- 1 Розкрийте сутність поняття екологічної безпеки та поясніть її місце у системі національної безпеки держави.
- 2 Охарактеризуйте фундаментальні критерії та показники оцінювання рівня екологічної безпеки.
- 3 Поясніть взаємозв'язок екологічної стійкості із захистом життєво важливих інтересів суспільства та держави.
- 4 Обґрунтуйте роль екологічної безпеки у забезпеченні сталого соціально-економічного розвитку держави.
- 5 Визначте об'єкти екологічної безпеки та поясніть їхнє значення для безперервної життєдіяльності нації.
- 6 Охарактеризуйте суб'єкти забезпечення екологічної безпеки та їхні ключові інституційні функції.
- 7 Розкрийте зміст поняття національних екологічних інтересів та визначте пріоритети їхнього державного захисту.
- 8 Визначте критерії класифікації екологічних загроз національній безпеці та наведіть відповідні приклади.
- 9 Охарактеризуйте природні джерела виникнення екологічних загроз та їхні можливі руйнівні наслідки.
- 10 Поясніть сутність антропогенних факторів дестабілізації навколишнього природного середовища.
- 11 Обґрунтуйте необхідність ранжирування екологічних загроз у системі державного публічного управління.
- 12 Охарактеризуйте поняття екологічної вразливості території та перелічіть чинники, що її зумовлюють.
- 13 Розкрийте інституційну архітектуру системи забезпечення екологічної безпеки України.
- 14 Охарактеризуйте компетенції та повноваження центральних органів виконавчої влади у сфері охорони довкілля.
- 15 Поясніть механізми міжвідомчої координації суб'єктів забезпечення екологічної безпеки у кризових умовах.
- 16 Обґрунтуйте роль державної системи екологічного моніторингу в процесі ухвалення управлінських рішень.
- 17 Визначте функції інформаційно-аналітичного забезпечення у сфері захисту навколишнього природного середовища.

- 18 Охарактеризуйте форми участі інститутів громадянського суспільства у формуванні державної екологічної політики.
- 19 Розкрийте базові принципи екологічного права та поясніть їхнє фундаментальне значення для національної безпеки.
- 20 Охарактеризуйте систему нормативно-правового забезпечення екологічної безпеки на території України.
- 21 Поясніть процедури імплементації міжнародних екологічних стандартів у національне законодавство держави.
- 22 Обґрунтуйте роль юридичної відповідальності за екологічні правопорушення як превентивного інструменту безпеки.
- 23 Визначте ключові міжнародні конвенції, що формують глобальні правові рамки екологічної стійкості.
- 24 Охарактеризуйте правові межі допустимого антропогенного навантаження на навколишнє природне середовище.
- 25 Розкрийте комплексний характер взаємозв'язку екологічної, соціальної та медичної безпеки.
- 26 Охарактеризуйте безпосередній вплив забруднення довкілля на рівень захворюваності та загальний стан здоров'я населення.
- 27 Поясніть екологічні детермінанти порушення стабільності демографічних процесів у державі.
- 28 Обґрунтуйте довгострокові соціально-економічні наслідки деградації навколишнього природного середовища.
- 29 Визначте роль медико-екологічного моніторингу в оцінюванні комплексних загроз національній безпеці.
- 30 Охарактеризуйте феномен екологічної міграції як вагомий фактор соціальної та політичної дестабілізації.
- 31 Розкрийте сутність техногенних загроз екологічній безпеці та проаналізуйте першопричини їхнього виникнення.
- 32 Охарактеризуйте екологічні ризики, невіддільно пов'язані з експлуатацією великих промислових підприємств.
- 33 Поясніть специфічні загрози для довкілля, спричинені неналежним поводженням із токсичними та небезпечними відходами.
- 34 Обґрунтуйте організаційні принципи розроблення превентивних заходів щодо недопущення техногенних катастроф.
- 35 Визначте адміністративні механізми контролю за рівнем антропогенного навантаження на регіональні екосистеми.
- 36 Охарактеризуйте роль корпоративної екологічної відповідальності у загальній системі мінімізації техногенних ризиків.
- 37 Розкрийте специфіку масштабного руйнівного впливу збройних конфліктів на навколишнє природне середовище.
- 38 Охарактеризуйте наслідки масованого застосування зброї для родючості ґрунтів та збереження лісових фондів.
- 39 Поясніть фізичні та хімічні механізми забруднення водних ресурсів внаслідок ведення активних бойових дій.
- 40 Обґрунтуйте загрози для природно-заповідного фонду та причини стрімкої втрати біорізноманіття під час війни.
- 41 Визначте довгострокові наслідки воєнного руйнування локальних екосистем для добробуту майбутніх поколінь.

- 42 Охарактеризуйте методологічні складнощі ідентифікації та оцінювання екологічних втрат безпосередньо у зоні конфлікту.
- 43 Розкрийте взаємозв'язок між стабільністю функціонування критичної інфраструктури та станом довкілля.
- 44 Охарактеризуйте екологічні ризики, що супроводжують експлуатацію та пошкодження об'єктів енергетичного сектору.
- 45 Поясніть загрози порушення екологічної безпеки гідротехнічних споруд та стратегічних систем водопостачання.
- 46 Обґрунтуйте управлінські підходи до фізичного та правового захисту критичних екологічних ресурсів.
- 47 Визначте алгоритми забезпечення безперервності роботи життєзабезпечувальної інфраструктури в умовах екологічних криз.
- 48 Охарактеризуйте вплив цілеспрямованих збройних атак на критичну інфраструктуру на масштаб екологічного забруднення.
- 49 Розкрийте сутність радіаційних загроз та опишіть їхній вплив на екологічну стабільність великих територій.
- 50 Охарактеризуйте рівень небезпеки від неконтрольованого витоку та поширення токсичних хімічних речовин.
- 51 Поясніть механізми формування біологічних загроз та їхній прямий зв'язок із погіршенням стану довкілля.
- 52 Обґрунтуйте алгоритми міжвідомчого реагування профільних служб на інциденти з радіоактивними чи небезпечними матеріалами.
- 53 Визначте роль інституцій цивільного захисту у швидкій локалізації джерел радіаційного та хімічного забруднення.
- 54 Охарактеризуйте організаційні заходи щодо захисту, оповіщення та евакуації населення із зон імовірного ураження.
- 55 Розкрийте вплив глобальних кліматичних змін на фундаментальні параметри національної безпеки держави.
- 56 Охарактеризуйте наслідки незворотних кліматичних трансформацій для продовольчої безпеки та сільського господарства.
- 57 Поясніть геополітичні та внутрішні безпекові ризики, пов'язані з глобальним виснаженням ресурсів питної води.
- 58 Обґрунтуйте загрози деградації земельних ресурсів та опустелювання для економічної стійкості регіонів.
- 59 Визначте пріоритетні стратегії адаптації державної політики до умов прогнозованої зміни клімату.
- 60 Охарактеризуйте управлінські механізми переходу до вуглецево-нейтральної економіки як фактора довгострокової безпеки.
- 61 Розкрийте сутність та завдання методології виявлення й системного аналізу екологічних ризиків.
- 62 Охарактеризуйте параметри ймовірності настання події та тяжкості її наслідків в оцінюванні загроз довкіллю.
- 63 Поясніть сутність та мету застосування ризик-орієнтованого підходу як єдиного стандарту управління екологічною безпекою.
- 64 Обґрунтуйте необхідність систематизації великих масивів даних екологічного моніторингу для своєчасного виявлення вразливостей.
- 65 Визначте критерії ранжирування екологічних загроз для забезпечення оптимального розподілу державних ресурсів.

- 66 Охарактеризуйте управлінські переваги та аналітичні обмеження сценарного аналізу у прогнозуванні екологічних катастроф.
- 67 Розкрийте принципи організації управління залученими силами та засобами під час надзвичайних екологічних ситуацій.
- 68 Охарактеризуйте послідовні фази управлінського циклу реагування на раптові природні та масштабні техногенні лиха.
- 69 Поясніть функції та структуру оперативних штабів у процесі координації ліквідації наслідків екологічних криз.
- 70 Обґрунтуйте значення горизонтальної міжвідомчої координації для швидкої локалізації джерел розповсюдження забруднення.
- 71 Визначте роль кризових комунікацій та достовірного інформування населення про динаміку екологічних загроз.
- 72 Охарактеризуйте типові системні помилки в ухваленні управлінських рішень під час екологічних надзвичайних ситуацій.
- 73 Розкрийте сутність концепту "екоцид" та критерії його кваліфікації у сучасному міжнародному та національному кримінальному праві.
- 74 Охарактеризуйте затвердені методики розрахунку економічних збитків, завданих довкіллю внаслідок збройної агресії.
- 75 Поясніть процедури легальної фіксації, збору зразків та документування фактів умисного руйнування екосистем.
- 76 Обґрунтуйте значення формування беззаперечної доказової бази для притягнення винних осіб до відповідальності за екологічні злочини.
- 77 Визначте роль міжнародних експертних місій у процесі незалежної верифікації масштабів завданої екологічної шкоди.
- 78 Охарактеризуйте правові механізми формування компенсаційних та репараційних вимог за знищення природних ресурсів.
- 79 Розкрийте пріоритетні державні стратегії відновлення знищених екосистем у післявоєнний період.
- 80 Охарактеризуйте тривалий процес гуманітарного розмінування як безальтернативну базову умову екологічної реабілітації територій.
- 81 Поясніть сучасні технології деконтамінації, знезараження та біологічного очищення забруднених ґрунтів і водних ресурсів.
- 82 Обґрунтуйте необхідність інтеграції екологічних принципів сталого розвитку у національні програми повоєнної відбудови.
- 83 Визначте організаційні механізми залучення міжнародних інвестицій та грантової допомоги для реалізації складних екологічних проєктів.
- 84 Охарактеризуйте концептуальний підхід сталого відновлення та особливості його практичного застосування в просторовому плануванні.
- 85 Розкрийте сутність комплексної інтегрованої моделі управління екологічною безпекою.
- 86 Охарактеризуйте точки перетину та взаємовпливу державної екологічної політики з оборонною, економічною та соціальною сферами.
- 87 Поясніть роль інноваційних інформаційних технологій у підвищенні загального рівня екологічної стійкості держави.
- 88 Обґрунтуйте критерії та показники оцінювання стратегічної ефективності державної політики у сфері екологічної безпеки.
- 89 Визначте ключові професійні компетентності фахівця з національної безпеки, необхідні для розв'язання масштабних екологічних криз.

90 Охарактеризуйте стратегічні пріоритети екологічної безпеки України в контексті глобальних геополітичних трансформацій та євроінтеграції.

Шкала відповідності оцінок

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЕСТ8	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
68-74	D	задовільно	
60-67	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. Політика курсу:

Курс «Екологічна безпека у складі національної безпеки» передбачає засвоєння та дотримання принципів етики та академічної доброчесності згідно Кодексу академічної доброчесності МАУП та Положення про запобігання та виявлення плагіату в наукових та академічних текстах у ПрАТ ВНЗ МАУП, зокрема орієнтації на запобігання плагіату у будь-яких його проявах: всі роботи, доповіді, есе, реферати та презентації мають бути оригінальними та авторськими, не переобтяженими цитатами, що мають супроводжуватися посиланнями на першоджерела. Порушеннями академічної доброчесності вважаються: академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання.

Оцінювання здобувача освіти орієнтовано на отримання балів за активність на семінарських (практичних) заняттях, а також виконання завдань для самостійної роботи.

Відпрацювання семінарського заняття може здійснюватися у формі опитування, тестування, виконання практичного завдання, розв'язання задачі з відповідної теми.

В кінці вивчення курсу проводиться модульна контрольна робота 1. Результат модульної контрольної роботи для здобувача, який не з'явився на контрольні заходи, є нульовим. У такому разі, здобувач має можливість повторно виконати модульну контрольну роботу.

Не допустимо: пропуск занять без поважних причин; запізнення на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями

під час заняття (за винятком дозволу викладача при зверненні до текстів нормативно-правових актів); списування та плагіат.

Рекомендовані джерела (література):

Базова література:

- 1 Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
- 2 Закон України «Про національну безпеку України» від 21 червня 2018 року № 2469-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 31. Ст. 24.
- 3 Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25 червня 1991 року № 1264-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 41. Ст. 546.
- 4 Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України "Про Стратегію екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 року"» від 23 березня 2021 року № 111/2021. *Офіційний вісник України*. 2021. № 26. Ст. 10.
- 5 Бірюкова О. В., Бірюков В. В. Екологічна безпека України: механізми державного регулювання : монографія. Харків : Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2024. 180 с.
- 6 Рибалко Л. М. Екологічна безпека і сталий розвиток : навчальний посібник. Київ : Інститут педагогіки НАПН України; Педагогічна думка, 2022. 165 с.
- 7 Хилько М. І. Екологічна безпека України : навчальний посібник. Київ, 2017. 267 с.

Допоміжна література:

- 1 Дашковська Н. К. Правова природа та сутність екологічної держави: загальнотеоретична характеристика. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2022. № 59. С. 8–11.
- 2 Еколого-правова безпека суверенної держави в умовах воєнного стану : збірник матеріалів круглого столу (Харків, 8 груд. 2022 р.). Харків : Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2022. 245 с.

- 3 Екологічна держава та право людини на безпечне довкілля: теоретико-правовий аналіз і виклики для України. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. № 5. С. 21–24.
- 4 Національна безпека України в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення : монографія / за загальною редакцією О. С. Власюка. Київ : Національний інститут стратегічних досліджень, 2023. 340 с.

Інформаційні ресурси:

- 1 Офіційний вебпортал Верховної Ради України. База даних «Законодавство України». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua>
- 2 Офіційне інтернет-представництво Президента України. Режим доступу: <https://www.president.gov.ua>
- 3 Офіційний вебсайт Ради національної безпеки і оборони України. Режим доступу: <https://www.rnbo.gov.ua>
- 4 Офіційний вебсайт Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України. Режим доступу: <https://mepr.gov.ua>
- 5 Офіційний вебсайт Державної екологічної інспекції України. Режим доступу: <https://www.dei.gov.ua>
- 6 Офіційний вебсайт Національного інституту стратегічних досліджень. Режим доступу: <https://niss.gov.ua>
- 7 Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>